

Jurisprudentie iMMO-rapportages 2013-2016

Meeuw Kollen, juridisch medewerker iMMO, maart 2016

Inleiding

Op 30 november 2015 deed het **United Nations Committee Against Torture (CAT)** uitspraak in een zaak waarin een MOG-rapportage (van Amnesty International¹) is overgelegd en iMMO een aanvullende medisch inhoudelijke reactie heeft geschreven (569/2013 M.C. tegen Nederland). Het CAT stelt dat de medische rapportage eenduidig is en sterk medisch steunbewijs vormt ("strong and almost unequivocal"). Nederland heeft de rapportage bovendien niet weerlegd met een eigen medisch onderzoek. In het licht van wat er bekend is over land van herkomst en het gedetailleerde relaas van marteling van betrokkene, oordeelt het CAT dat er mogelijk sprake is van schending artikel 3 Anti Folterverdrag bij terugkeer.

In dit document wordt een overzicht gegeven van rechtszaken uit de afgelopen drie jaar waarin iMMO-rapportages een aanzienlijke rol spelen. Er worden relevante uitspraken van de Raad van State (hierna de Afdeling) en rechtbanken toegelicht aan de hand van weerkerende thema's zoals de relatie tussen de medische rapportage en een integrale weging, de beoordeling van de geloofwaardigheid en het belang van medische beperkingen. Uit de uitspraken komt vaak een kritische houding en een niet eenduidig beeld ten aanzien van de interpretatie van medische rapportages naar voren. Het is de vraag of de ingezette lijn van de Afdeling, in het licht van de hierboven aangehaalde uitspraak van het CAT, stand kan blijven houden.

Uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS)

In de uitspraak van de Afdeling (201211436/1/V4) van 31 juli 2013 komt naar voren dat de conclusie in de iMMO-rapportage (met betrekking tot de psychische klachten) 'typerend' een sterke aanwijzing geeft dat het bij de vreemdeling vastgestelde trauma is veroorzaakt door de gestelde mishandeling of marteling. Gelet op het arrest RC tegen Zweden² van het EHRM moet de staatssecretaris nader onderzoek verrichten om dat te kunnen weerleggen. Ook wordt duidelijk dat de iMMO-rapportage een deskundigenadvies is en een rapportage zorgvuldig, inzichtelijk en concludent is. Van het medisch steunbewijs wordt dus niet verwacht dat het absolute bewijskracht levert (gradatie 'kenmerkend'). Psychische restverschijnselen van marteling hebben hiermee dezelfde zeggingskracht inzake causaliteit en medisch steunbewijs als littekens of andere fysieke verschijnselen.

De Afdeling overweegt op 19 februari 2014 (201308171/1/V1) dat de staatssecretaris heeft nagelaten het MOG-rapport te beoordelen in het licht van de persoonlijke situatie van betrokkene maar ook niet heeft gerelateerd aan de veiligheidssituatie in het land van herkomst. Indien betrokkene medisch bewijs overlegt van littekens die een causaal verband hebben met mishandeling, verplicht dat de staat ertoe nader onderzoek te doen, ook als delen van het asielrelaas ongeloofwaardig zijn. Verder stelt de Afdeling dat de waardering in de MOG-rapportage van de littekens en klachten als 'consistent met' weliswaar minder ver strekt dan 'typerend voor' of 'kenmerkend voor', maar dat dit niet betekent dat de staatssecretaris daarom niet een deskundige zou moeten inschakelen.

¹ iMMO bouwt onder andere voort op het werk van de MOG, de Medische Onderzoeksgroep van Amnesty International die sinds 1977 medisch onderzoek uitvoerde.

² EHRM, 9 maart 2010, appl. nr. 41827/07

Op 24 augustus 2014 volgt een uitspraak (RvS 201309411/12/V1) waarin de Afdeling stelt dat de rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat medisch bewijs met slechts psychische klachten geen sterke aanwijzing vormt als bedoeld in RC tegen Zweden. Daarnaast oordeelt de Afdeling dat de staatssecretaris het iMMO-rapport had moeten afzetten tegen de algemene situatie in het land van herkomst en het geloofwaardig geachte deel van het asielrelaas.

Op diezelfde dag doet de Afdeling echter nog een uitspraak (RvS 201209148/1/V1) waarmee een andere lijn lijkt te worden ingezet: ten eerste stelt de Afdeling dat de MOG-rapportage geen afbreuk kan doen aan het MediFirst advies wanneer bij het horen door de IND voldoende met eventuele beperkingen rekening is gehouden. Een deel van het asielrelaas is wegens vage en tegenstrijdige verklaringen terecht ongeloofwaardig bevonden. Daarnaast constateert de Afdeling tegenstrijdigheden tussen de (aanvullende) nader gehoren en de MOG-rapportage. En daarom vormt het MOG-rapport géén sterke aanwijzing in de zin van RC tegen Zweden en hoeft de staatssecretaris geen nader onderzoek te doen.

Die lijn lijkt zich voort te zetten in 2015. Omdat het asielrelaas op hoofdlijnen ongeloofwaardig werd bevonden hoeft de IND geen nader medisch onderzoek te doen naar eventuele beperkingen zegt de Afdeling op 30 januari 2015 (RvS 201407043/1/V1). Bovendien stelt de Afdeling in deze casus dat de conclusies in het iMMO-rapport ruimte laten voor andere oorzaken en dat de staatssecretaris de aanleiding voor de mishandeling en traumatische gebeurtenissen gemotiveerd ongeloofwaardig heeft geacht.

Nog verder gaat de Afdeling in haar uitspraak op 20 april 2015 (RvS 201404461/1/V1) waarin de Afdeling stelt dat een iMMO-rapportage geen uitsluitel geeft over de aanleiding en wijze van ontstaan van letsel. De asielzoeker heeft summier verklaard, de verklaringen over zijn asielrelaas en over het ontstaan van zijn letsel zijn terecht ongeloofwaardig bevonden. Of nader onderzoek nodig is wanneer een door een arts geproduceerd bewijsmiddel wordt overgelegd, moet worden beoordeeld in het licht van de geloofwaardigheid van het asielrelaas én tegen de achtergrond van de algemene situatie in het land van herkomst.

Op 28 mei 2015 oordeelt de Afdeling (RvS 201405467/1/v1) enerzijds dat er discrepanties zijn tussen het nader gehoor en de iMMO-rapportage maar dat die zijn gebruikt voor de medische beoordeling of betrokkene in staat was coherent, consistent en compleet te verklaren. Anderzijds stelt de Afdeling vast dat de IND tijdens het nader gehoor wel degelijk rekening heeft gehouden met de beperkingen vastgesteld door MediFirst en dat betrokkene pas in de iMMO-rapportage gemeld heeft dat zij niet coherent, consistent en compleet kon verklaren. Ook vond het iMMO-onderzoek bijna anderhalf jaar later pas plaats. Het beroep van de staatssecretaris wordt overigens wel ongegrond verklaard.

Daarnaast spreekt de Afdeling zich op 10 juni 2015 (RvS 201404624/1/V2) en 24 augustus 2015 (RvS 201501304/1/V1) nadrukkelijk uit over de consequenties van vastgestelde beperkingen. MediFirst heeft beperkingen gemeld. De IND heeft daarom pauzes aangeboden en geen lange vragen gesteld. Bovendien is na afloop van het gehoor aan de vreemdeling gevraagd of alles goed verlopen is en of de asielzoeker tevreden was. Uit de verslagen van de gehoren blijken geen bijzonderheden. Geconcludeerd wordt dat de IND zich gehouden heeft aan Werkinstructie 2010/13. Een iMMO-rapportage kan aan het oordeel dat er voldoende rekening is gehouden met beperkingen bij horen en beslissen achteraf niets meer af doen. In haar uitspraak op 15 september 2015 (RvS 201410283/1/V2) voegt de Afdeling aan bovenstaande redenering toe: *"...bovendien kan aan een iMMO-rapport slechts waarde toekomen indien dat rapport betrekking heeft op een geloofwaardig geacht deel van het asielrelaas dan wel op een deel van het relaas dat de vreemdeling overigens heeft gestaafd"*.

Heel recent echter doet de Afdeling nog een uitspraak over het belang van beperkingen bij horen en beslissen (22 februari 2016, RvS 201506395/1/V1). De rechtbank stelde eerder vast dat het onbegrijpelijk was waarom de IND vindt dat iemand met beperkingen deels wel en deels niet zou kunnen verklaren. De rechter vond ook dat de IND nader onderzoek had moeten doen, mede naar aanleiding van de reactie van iMMO (in deze zaak was geen iMMO-rapportage overgelegd, wel een aanvullende brief). De Afdeling zegt dat er rekening is gehouden met beperkingen bij het horen en beslissen en voegt daar aan toe "...uit het rapport van het nader gehoor blijkt niet dat de vreemdeling ten tijde van dit gehoor *onmiskkenbaar niet* in staat was haar asielrelaas naar voren te brengen en vragen daarover te beantwoorden".

Uitspraken van de rechtbanken

Oordeel over fysiek en psychisch medisch steunbewijs

In 2013 komen een aantal rechtbanken onder verwijzing naar de uitspraak van de Afdeling in juli van dat jaar tot de conclusie dat een iMMO-rapportage sterk medisch steunbewijs is. Het plaatsen van slechts kritische kanttekeningen door de IND is niet voldoende, de conclusies uit de iMMO-rapportage mogen niet weerlegd worden zonder nader medisch onderzoek (bijvoorbeeld Rb Groningen, 19 augustus 2013 Awb 12/21765, Rb Amsterdam 20 augustus 2013 Awb 12/16080 of Rb Middelburg 12 december 2013 Awb 13/12241).

Rechtbank Utrecht (Awb 14/2380) concludeert op 22 juli 2014 dat een iMMO-rapportage zorgvuldig, inzichtelijk en concludent is en een *deskundigenbericht* is. Ook is de gradatie 'typerend' een sterke aanwijzing en had de IND nader onderzoek moeten doen. En hoewel de IND stelt dat een iMMO-rapportage niet uitsluit dat de klachten samenhangen met andere gebeurtenissen uit het verleden, stelt rechtbank Arnhem (Awb 13/23562) op 3 september 2014 vast dat er littekens zijn en dat iMMO concludeert dat deze passen bij het relaas (gradatie *typerend*). Wil de IND in zijn besluitvorming iMMO passeren, dan is nader medisch onderzoek noodzakelijk zo overweegt de rechter.

Rechtbank Zwolle gaat echter op 17 april 2014 (Awb 12/20323) mee in het oordeel van de IND dat wanneer er sprake is van de gradaties *consistent* en *zeer consistent* dat deze de 'zwakkere conclusies' van het Istanbul Protocol zijn en ruimte laten voor andere oorzaken. Rechtbank Roermond overweegt dan op 25 september 2014 (Awb 13/26254) dat - hoewel de littekens, fysieke en psychische klachten, ontstaan kunnen zijn zoals betrokkene verklaard heeft - uit de iMMO-rapportage niet blijkt op welke momenten en in welke context dit is gebeurd. In een andere zaak komt dezelfde rechtbank op 1 juni 2015 tot een zelfde conclusie (Awb 14/16359). Ook rechtbank Utrecht oordeelt op 28 september 2015 (Awb 15/1666) dat een iMMO-rapportage niets zegt over door wie betrokkene is mishandeld en welke gebeurtenissen daaraan vooraf zijn gegaan dan wel daarop volgden.

Rechtbank Den Bosch (Awb 15/7518) volgt in haar uitspraak van 21 januari 2016 wel de iMMO-rapportage dat er een typerend litteken is en dat betrokkene verkracht is maar de context wordt niet gevolgd. En de iMMO-rapportage biedt daarover geen uitsluitel. De rechtbank verwijst naar de uitspraak van de Raad van State van 10 juni 2015 (RvS 201404624/1/V2). Dat het relaas past binnen hetgeen over land van herkomst bekend is betekent niet dat het individuele relaas geloofwaardig moet worden geacht. De rechtbank verwijst ook naar de uitspraak van de Raad van State van 20 april 2015 (RvS 201404461/1/V1).

In de uitspraak van rechtbank Utrecht (Awb 14/20190) van 8 september 2015 wordt wel ingegaan op mogelijke beperkingen en consequenties maar wordt het door iMMO genoemde typerende psychisch medisch steunbewijs geheel genegeerd. En op 24 november 2015 laat rechtbank Amsterdam (Awb 15/19161) een typerend litteken geheel buiten beschouwing omdat de IND de ongeloofwaardigheid van het relaas deugdelijk gemotiveerd heeft.

Oordeel over beperkingen bij horen en beslissen

Rechtbank Haarlem (Awb 14/8260) gaat op 10 juli 2014 niet mee met de IND in het standpunt dat iemand wel in staat zou zijn coherent, consistent en compleet te verklaren als het gaat om niet-traumatische gebeurtenissen. Dat volgt niet uit de iMMO-rapportage en staat ook niet zo beschreven in de Werkinstructie 2010/13.

Op 13 oktober 2014 oordeelt rechtbank Groningen (Awb 13/15535) dat iMMO zeer sterk ondersteunend bewijs levert voor de kern van het asielrelaas (seksueel geweld). Hoewel de IND stelt dat betrokkene wel het slachtoffer kan zijn geweest van geweld en in verband daarmee psychische klachten heeft het nog niet aannemelijk is dat dat is gebeurd onder de geschetste feiten en omstandigheden. De rechter vindt echter dat de IND de conclusies van iMMO miskent nu iMMO concludeert dat de psychische klachten zeer waarschijnlijk interfereerden met compleet, coherent en consistent verklaren.

Rechtbank Utrecht (Awb 14/9105) overweegt op 15 januari 2016 dat betrokkene vaag en tegenstrijdig verklaard heeft, maar dat de iMMO-rapportage daar een medische onderbouwing voor geeft. Gezien de psychische problematiek kunnen de verklaringen onbetrouwbaar zijn, terwijl dit niet duidt op onbetrouwbaarheid van het relaas. Bovendien zijn er psychische klachten die medisch steunbewijs voor het relaas zijn. De IND had nader onderzoek door een deskundige moeten laten doen. (De IND tekende in deze uitspraak hoger beroep aan).

Wanneer uit de rapporten van het nader gehoor niet blijkt dat betrokkene niet kon worden gehoord en ook niet blijkt op welke punten iemand niet coherent, consistent en compleet kon verklaren, dan kan een iMMO-rapportage geen afbreuk doen aan de conclusie van MediFirst dat er geen beperkingen zijn die het horen in de weg staan, overweegt rechtbank Assen, al op 1 oktober 2013 (Awb 12/10352). Rechtbank Utrecht overweegt op 8 september 2015 (Awb 20190) dat hoewel MediFirst beperkingen vast stelde, er kon worden gehoord en de gehoren niet onzorgvuldig waren. De IND mocht daarom afgaan op de verklaringen van betrokkene en die ongeloofwaardig bevinden.

Op 3 juli 2015 volgt rechtbank Groningen (Awb 15/576) dat de IND heeft rekening gehouden met de beperkingen (heeft pauze aangeboden en gevraagd aan betrokkene hoe het ging). De IND werpt betrokkene niet tegen niet goed te kunnen verklaren over de traumatische gebeurtenissen maar niet goed te kunnen verklaren over algemene informatie van het land van herkomst en daarom is het asielrelaas ongeloofwaardig (het hoger beroep in deze zaak loopt nog).

Op 29 juli 2015 stelt rechtbank Den Bosch (Awb 14/19670) het anders: dat de psychische problematiek interfereerde met compleet, consistent en coherent verklaren betekent niet dat betrokkene niet in staat was de kern van het asielrelaas naar voren te brengen. Rechtbank Arnhem oordeelt eveneens zo op 22 oktober 2015 (Awb 15/9964).

Rechtbank Rotterdam (Awb 14/9341) verwijst op 30 oktober 2015 naar twee bovengenoemde recente uitspraken van de Afdeling (RvS 201501304/1/V1 en RvS 201410283/1/V2). En stelt dat wanneer de IND rekening heeft gehouden met de beperkingen tijdens het horen een iMMO-rapportage daar later niet meer aan af kan doen. Bovendien kan er slechts waarde toekomen aan een iMMO-rapportage indien dat rapport betrekking heeft op een geloofwaardig geacht deel van het relaas dan wel indien dat relaas overigens is gestaafd.

Rechtbank Arnhem stelt op 3 november 2015 (Awb 15/5151) vast dát er sprake is van psychische problematiek die interfereerde, en dat betrokkene zich data niet kan herinneren en gebeurtenissen in tijd door elkaar haalt. Maar dit zou niet verklaren waarom betrokkene op belangrijke onderdelen niet consistent en coherent verklaart. Geheugen- en concentratieproblematiek staat volgens de rechtbank los van op hoofdlijnen ongeloofwaardig bevonden verklaringen. En ook zijn er tegenstrijdigheden tussen gehoren en iMMO-rapportage. Een nader onderzoek vond de rechtbank daarom niet nodig.

Rechtbank Roermond (Awb 14/28259) erkent in haar uitspraak van 14 januari 2016 dat de betrokkene psychische klachten heeft ten gevolge van wat er is meegemaakt maar daaruit kan niet de conclusie worden getrokken dat betrokkene niet in staat zou zijn te verklaren over wat hij heeft meegemaakt. De IND mocht afgaan op verklaringen uit de gehoren. MediFirst stelt weliswaar beperkingen vast, maar er is gepauzeerd en uit de verslagen is niet op te maken dat betrokkene niet in staat was om te vertellen.

Rechtbank Den Bosch (Awb 15/7518) overweegt op 21 januari 2016 voor zover er bij de beoordeling rekening had moeten worden gehouden met psychische problematiek waardoor betrokkene niet goed kon verklaren, dat het relaas niet op details ongeloofwaardig is geacht maar op hoofdlijnen. De rechtbank ziet vervolgens niet in dat als betrokkene wel in staat was geweest coherent, consistent en compleet te verklaren dat betrokkene een ander relaas op hoofdlijnen naar voren had gebracht.

iMMO-rapportage wel/geen novum

Bij herhaalde asielaanvragen wordt een iMMO-rapportage in de meeste gevallen niet als nieuw feit of omstandigheid gezien. Dossiers waarin de IND in een herhaalde asielprocedure wel besluit om (mede) naar aanleiding van de iMMO-rapportage alsnog een vergunning te verlenen zie je echter niet terug in de jurisprudentie. Cijfers van iMMO³ laten zien dat in asielzaken waarin een iMMO-rapportage is uitgebracht en waarin een eindresultaat bekend is (vergunningverlening of uitgeprocedeerd of MOB), in 80% een verblijfsvergunning is verleend. In ongeveer de helft van deze zaken ging het om een opvolgende asielaanvraag.

De Afdeling oordeelt op 4 december 2013 (201211051/1/V2) en 11 december 2013 (201206788/1/V2) dat een iMMO-rapportage geen novum is. Ook wanneer uit de iMMO-rapportage blijkt dat iemand in de eerste procedure wegens schaamte en PTSS niet kon verklaren dan nog had er summier melding gemaakt moeten worden van het geweld zegt rechtbank Utrecht op 20 maart 2014 (Awb 13/9554). Niet veel later, op 24 maart 2014, zegt rechtbank Amsterdam (Awb 13/8818) dat het melden van alleen buikpijn tijdens de gehoren niet voldoende is, ook psychische klachten moeten worden gemeld, hoe summier ook.

In één uitspraak op 10 oktober 2014 van rechtbank Rotterdam (Awb 14/9142 en 14/9140) wordt in de hasa de iMMO-rapportage en een niet eerder vermelde verkrachting wél als novum gezien. De eerste procedure was AA afgedaan. Er wordt uitgegaan van de juistheid van de conclusies van iMMO, de rapportage is terzakekundig en de iMMO-rapportage vormt sterk medisch steunbewijs. Dat er andere oorzaken aan de klachten ten grondslag kunnen liggen, doet aan dat oordeel niet aan af. De staatssecretaris diende geen hoger beroep in.

Terwijl rechtbank Arnhem op 8 januari 2015 (Awb 14/14241) oordeelt dat de asielzoeker in de AA-procedure melding had moeten maken van zijn wens een medische rapportage te laten maken – het hoger beroep in deze zaak loopt nog.

Bahaddar

Rechtbank Amsterdam concludeert op 29 augustus 2014 (Awb 14/17928) en rechtbank Haarlem op 15 december 2014 (Awb 14/4179) dat de iMMO-rapportage geen novum is, maar dat er aan de hand van de iMMO-rapportage sprake zou kunnen zijn van bijzondere omstandigheden in het kader van mogelijke schending artikel 3 EVRM bij terugkeer, als in het arrest Bahaddar⁴.

De IND tekende in beide zaken hoger beroep aan. De Raad van State oordeelt in de zaak van rechtbank Amsterdam op 24 december 2015 (RvS 201407487/1/V1) dat schending van artikel 3 EVRM niet aannemelijk is omdat identiteit, nationaliteit en herkomst niet aannemelijk zijn. En dat uit de iMMO-rapportage, wat er van het iMMO-rapport inhoudelijk ook moge zijn, niet kan worden afgeleid in welk land de vreemdeling zijn littekens heeft opgelopen.

³ <http://www.stichtingimmo.nl/publicaties-2/nieuwsbrief/>

⁴ paragraaf 45 van het arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 19 februari 1998 in zaak nr. 145/1996/764/965, Bahaddar tegen Nederland

Op 28 december 2015 oordeelt de Raad van State, zij het op andere gronden, dat in de zaak van rechtbank Haarlem van bijzondere feiten en omstandigheden als in Bahaddar geen sprake is. De Afdeling stelt dan wel dat de IND het relaas en in het bijzonder de iMMO-rapportage niet beoordeeld heeft in het licht van informatie uit het ambtsbericht en daarom een mogelijke schending van artikel 3 EVRM niet deugdelijk gemotiveerd heeft.

Artikel 18 EU Asielprocedurerichtlijn, art. 3.109e Vb 2000 en Vc C1/4.4.4 VW 2000

Op 14 oktober 2015 spreekt rechtbank Rotterdam (Awb 15/16874) zich uit over de mogelijke toepassing art. 18 van de EU Asielprocedurerichtlijn (2013/32/EU). De FMMU stelde geen beperkingen vast, en hoefde dat, gezien de medische informatie, volgens de rechtbank ook niet te doen. Daarnaast volgt de rechtbank de IND in de overweging dat een medisch onderzoek niet relevant is. Want de context waarin de littekens zijn ontstaan is niet geloofwaardig. Betrokkene heeft op wezenlijke onderdelen ongerijmd en ongeloofwaardig verklaard. De rechter verwacht niet dat een iMMO-rapport alsnog een doorslaggevend onderdeel in de geloofwaardigheidstoetsing kan worden.

Rechtbank Middelburg (Awb 15/186) overweegt op 28 december 2015 dat het asielrelaas terecht ongeloofwaardig werd bevonden, en daarom onderzoek naar de gestelde psychische klachten niet als steunbewijs aan de beoordeling van het asielverzoek zou kunnen bijdragen. Er zou dan geen sprake zijn van schending art. 18 van de Procedurerichtlijn.